

TÁC ĐỘNG CỦA KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐẾN LỐI SỐNG SINH VIÊN VIỆT NAM HIỆN NAY

Trần Sỹ Phán¹, Nguyễn Thị Thanh Huyền²

Tóm tắt. Sau khi đưa ra và phân tích một số khái niệm công cụ như: lối sống, kinh tế thị trường. Bài viết phân tích tác động của kinh tế thị trường đến lối sống của sinh viên Việt Nam hiện nay từ hai góc độ nhận thức và hành vi. Mặc dù bài viết nghiêng về phân tích tác động tiêu cực của kinh tế thị trường đến lối sống sinh viên nhưng vẫn khẳng định kinh tế thị trường có tác động tích cực đến đời sống xã hội nói chung, đến lối sống nói riêng.

Từ khóa: Lối sống, kinh tế thị trường, sinh viên.

1. Mở đầu

Từ lâu lối sống đã trở thành đối tượng nghiên cứu của nhiều ngành khoa học khác nhau, như: Văn hóa học; xã hội học; đạo đức học; triết học; giáo dục học... Mỗi ngành khoa học có cách tiếp cận riêng do đó có nhiều quan niệm khác nhau về lối sống. Hơn nữa như Ph.Ăngghen quan niệm: “Đứng về một khoa học mà nói, thì mọi định nghĩa đều chỉ có một giá trị nhỏ thôi”. Cho dù “chỉ có một giá trị nhỏ thôi” nhưng việc đưa ra định nghĩa về một cái gì đó lại hết sức cần thiết, ông viết tiếp: “đối với sự vận dụng thường ngày thì những định nghĩa như trên lại rất tiện lợi và đôi khi không có nó thì không được; những định nghĩa ấy cũng không thể có hại, miễn là người ta không quên những thiếu sót không sao tránh khỏi của chúng”.

Dựa trên quan niệm của C.Mác và Ph.Ăngghen, nghiên cứu kết quả của một số công trình khoa học đã được công bố, chúng tôi quan niệm lối sống là tổng thể, là hệ thống những đặc điểm chủ yếu nói lên hoạt động sống của cá nhân, tập thể, cộng đồng, giai cấp, biểu hiện ở nhận thức, thái độ, hành vi của họ trong những điều kiện của một hình thái kinh tế- xã hội nhất định.

Là một hiện tượng xã hội-lịch sử, lối sống bao giờ cũng phải được vận hành theo một hệ giá trị xã hội nào đó trong điều kiện của một hình thái kinh tế-xã hội nhất định. C.Mác và Ph.Ăngghen từng viết rằng: “Không nên nghiên cứu phương thức sản xuất ấy đơn thuần theo khía cạnh nó là sự tái sản xuất ra sự tồn tại thể xác của các cá nhân. Mà hơn thế, nó là một phương thức hoạt động nhất định của những cá nhân ấy, một hình thức nhất định của hoạt động sống của họ, một phương thức sinh sống nhất định của họ”. Nói cách khác, lối sống chịu sự tác động, chi phối bởi nhiều yếu tố, trong đó điều kiện kinh tế- xã hội giữ vai trò to lớn, dường như có ý nghĩa quyết định.

Một trong những nội dung của chủ trương đổi mới toàn diện đất nước được Đại hội lần thứ VI (tháng 12-1986) của Đảng đề ra đó là đổi mới cơ chế quản lý kinh tế với nội dung chủ yếu là xóa bỏ tập trung quan liêu, bao cấp, sửa đổi các chính sách đòn bẩy kinh tế, hình thành cơ chế kế hoạch hóa theo phương thức hạch toán kinh doanh xã hội chủ nghĩa đúng nguyên tắc tập trung dân chủ; thiết lập trật tự, kỷ cương.

Ngày nhận bài: 20/07/2016. Ngày nhận đăng: 10/09/2016.

¹Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh; e-mail: transiphan@yahoo.com.vn.

²Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội; e-mail: thanhhuyenkientruc@gmail.com.

Tiếp tục phát triển tinh thần của Đại hội VI, tại Đại hội lần thứ VII, Đảng ta chủ trương: đổi mới về kinh tế, chuyển nền kinh tế mang tính tự cấp, tự túc với cơ chế quản lý tập trung quan liêu, bao cấp sang nền kinh tế hàng hóa nhiều thành phần, vận động theo cơ chế thị trường có sự quản lý của Nhà nước, nền kinh tế này về sau được gọi tắt là nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

Về bản chất, kinh tế thị trường là nền kinh tế vận hành theo sự điều tiết của cơ chế thị trường, lấy sự tồn tại và phát triển của quan hệ hàng hóa - tiền tệ làm cơ sở; là kinh tế hàng hóa đạt đến trình độ xã hội hóa cao và trình độ kỹ thuật tiên tiến, trong đó toàn bộ hay hầu hết đầu vào và đầu ra của sản xuất đều phải thông qua thị trường.

Cũng như mọi nền kinh tế khác, nền kinh tế thị trường mà chúng ta xây dựng trước hết phải tuân theo những quy luật của kinh tế thị trường, nhưng có điểm khác là nền kinh tế ấy dựa trên cơ sở và được dẫn dắt, chi phối bởi các nguyên tắc và bản chất của chủ nghĩa xã hội. Tại Đại hội lần thứ XII, Đảng ta khẳng định: "Nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa Việt Nam là nền kinh tế vận hành đầy đủ, đồng bộ theo các quy luật của kinh tế thị trường, đồng thời bảo đảm định hướng xã hội chủ nghĩa phù hợp với từng giai đoạn phát triển của đất nước. Đó là nền kinh tế thị trường hiện đại và hội nhập quốc tế; có sự quản lý của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo, nhằm mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh".

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vị trí, vai trò của sinh viên trong đời sống xã hội

Sinh viên là tầng lớp xã hội đặc thù, có học thức, nhạy cảm với cái mới, năng động, ham học hỏi, thích tìm tòi và sáng tạo, sinh viên trở thành nguồn dự trữ chủ yếu cho đội ngũ trí thức trong tương lai. Trong thư gửi Đại hội quốc tế các sinh viên xã hội chủ nghĩa, Ph.Ăngghen có viết: "Các bạn hãy cố gắng làm cho thanh niên ý thức được rằng giai cấp vô sản lao động trí óc phải được hình thành từ hàng ngũ sinh viên, giai cấp đó có sứ mệnh phải kế vai sát cánh và cùng đứng trong một đội ngũ với những người anh em của họ, những người công nhân lao động chân tay, đóng vai trò quan trọng trong cuộc cách mạng sắp tới đây". Ông viết tiếp: sự nghiệp giải phóng giai cấp công nhân còn cần phải có những bác sĩ, kỹ sư, nhà hóa học, nông học và các chuyên gia khác, vì vấn đề là phải nắm lấy việc quản lý không phải chỉ bộ máy chính trị, mà còn cả toàn bộ nền sản xuất xã hội nữa và ở đây cần đến những kiến thức vững chắc chứ không phải là những câu xuông xáo oang oang.

Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta luôn luôn đặt niềm tin yêu vào sinh viên - những chủ nhân tương lai của đất nước, những người sẽ tạo ra những giá trị vật chất và tinh thần cho xã hội. Trong Thư gửi học sinh cả nước nhân ngày khai trường đầu tiên của nước Việt Nam độc lập, Hồ Chủ tịch có viết: Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em. Dòng tâm sự ấy không chỉ là một lời cổ vũ, động viên, đằng sau đó là cả một tấm lòng, một niềm tin yêu thực sự của Bác Hồ cũng như của toàn thể dân tộc Việt Nam đối với thế hệ trẻ nói chung, sinh viên nói riêng.

Nhân dịp khai giảng năm học mới 2016-2017, thay mặt Đảng, Nhà nước, Chủ tịch nước Trần Đại Quang đã gửi thư chúc mừng tới các thế hệ thầy giáo, cô giáo, cán bộ, công chức, viên chức ngành giáo dục, các bậc phụ huynh và các em học sinh, sinh viên. Trong đó Chủ tịch biểu dương các em học sinh, sinh viên đã "hăng say học tập, không ngừng tu dưỡng, rèn luyện để hình thành phẩm chất, năng lực của người lao động trong thời kỳ mới; nhiều em học sinh dự thi olympic khu vực và quốc tế đạt kết quả cao, tiếp tục khẳng định trí tuệ Việt Nam trên trường quốc tế".

Hiện nay cả nước có hơn 2 triệu sinh viên, trong đó sinh viên đại học chiếm 66%, sinh viên cao đẳng chiếm 34%. Sinh viên học tập trong các trường công lập chiếm 85%, số còn lại học ở các trường đại học, cao đẳng ngoài công lập. Ngoài ra còn có khoảng 90,000 lưu học sinh Việt Nam đang học tập tại gần 40 quốc gia, vùng lãnh thổ trên toàn thế giới.

Đại bộ phận sinh viên Việt Nam sống có lý tưởng, ước mơ, hoài bão lớn lao, tình nguyện vì cộng

đồng, không ngừng phấn đấu vươn lên trong học tập, rèn luyện để làm giàu, làm chủ tri thức của mình, trở thành những công dân hữu ích, đóng góp một phần to lớn trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc thì hiện vẫn còn “Một số ít sinh viên còn thờ ơ về chính trị, sống thực dụng, chạy theo những trào lưu, xu hướng lệch lạc, mắc vào các tệ nạn xã hội, thậm chí vi phạm pháp luật... không ít sinh viên chưa xác định rõ mục tiêu, động cơ học tập đúng đắn dẫn đến thiếu ý chí phấn đấu, rèn luyện, kỹ năng mềm chưa tốt, ảnh hưởng đến năng lực làm việc khi ra trường”. Chính những hạn chế này đã ảnh hưởng không tốt đến việc xây dựng lối sống mới, lối sống lành mạnh cho sinh viên.

2.2. Sự tác động của kinh tế thị trường đến lối sống của sinh viên Việt Nam hiện nay

Một thực tế cần được khẳng định là cơ chế thị trường đã phát huy tác dụng tích cực to lớn đến sự phát triển kinh tế - xã hội. Nó chẳng những không đối lập mà còn là một nhân tố khách quan cần thiết của việc xây dựng và phát triển đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa. Tuy nhiên, cũng có một thực tế khác mà chúng ta đang phải đối mặt, đó là tác động tiêu cực của kinh tế thị trường. Bản thân nền kinh tế thị trường không phải là liều thuốc vạn năng. Cùng với việc kích thích sản xuất phát triển, kinh tế thị trường cũng là môi trường thuận lợi để làm nảy sinh và phát triển nhiều loại tệ nạn xã hội, thậm chí có những mặt tiêu cực mâu thuẫn với bản chất của chủ nghĩa xã hội. Đó là xu thế phân hóa giàu nghèo quá mức, là tâm lý sùng bái đồng tiền, vì đồng tiền mà chà đạp lên đạo đức, nhân phẩm...

Sự xuống cấp về mặt đạo đức, sự lệch chuẩn về lối sống, về nhân cách trong một bộ phận sinh viên nước ta hiện nay do nhiều nguyên nhân, chịu sự tác động của nhiều yếu tố, trong đó sự tác động của quá trình chuyển đổi cơ chế quản lý kinh tế, của kinh tế thị trường là một trong những nguyên nhân chính.

Chúng ta không hoàn toàn đổ lỗi cho kinh tế thị trường, nhưng cũng không thể xem thường tác động tiêu cực từ nền kinh tế đó, nhất là kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa. Chính C.Mác và Ph.Ăngghen trong Tuyên ngôn của Đảng cộng sản đã viết rằng: giai cấp tư sản thẳng tay phá vỡ, không để lại giữa người và người một mối quan hệ nào khác, ngoài lợi ích trần trụi... Nó đã biến phẩm giá của con người thành giá trị trao đổi.

Vì mục đích tìm kiếm lợi nhuận cho nên nhà tư bản rất sợ tình trạng không có lợi nhuận hoặc lợi nhuận quá ít. Mỗi khi thu được lợi nhuận họ sẵn sàng chà đạp lên mọi luật lệ của loài người T.J.Đunning đã nói rằng: “Với một lợi nhuận thích đáng thì tư bản trở nên can đảm. Được bảo đảm 10 phần trăm lợi nhuận thì người ta có thể dùng tư bản vào đâu cũng được; được 20 phần trăm thì nó hoạt bát hẳn lên; được 50 phần trăm thì nó trở nên thật sự táo bạo; được 100 phần trăm thì nó chà đạp lên mọi luật lệ của loài người; được 300 phần trăm thì không còn tội ác nào là nó không dám phạm, dù có nguy cơ bị treo cổ”.

Mặc dù nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa của nước ta được dẫn dắt, chi phối bởi các nguyên tắc và bản chất của chủ nghĩa xã hội nhưng nền kinh tế đó vẫn đang trong quá trình hoàn thiện. Hệ thống thị trường đã được hình thành nhưng chưa đồng bộ; sức cạnh tranh quốc gia, cạnh tranh doanh nghiệp còn thấp; quản lý nhà nước đối với từng loại thị trường còn nhiều bất cập; ý thức chấp hành luật pháp chưa cao; nhiều thủ tục hành chính phiền hà, quan liêu. Đặc biệt nạn tham nhũng chưa được ngăn chặn một cách có hiệu quả. Tất cả đó đang có tác động không tốt đến định hướng xã hội chủ nghĩa của nền kinh tế và tác động tiêu cực đến đời sống xã hội nói chung, lối sống nói riêng.

Để đánh giá lối sống tích cực hay tiêu cực là việc làm không đơn giản. Chúng ta phải căn cứ vào những tiêu chí nhất định, những tiêu chí ấy bảo đảm hay làm tổn hại đến lợi ích của cộng đồng; được dư luận đồng tình hay phản đối; được xã hội biểu dương hay lên án.

Trong bối cảnh hiện nay, theo chúng tôi việc bảo đảm lợi ích tối cao của quốc gia- dân tộc, trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế; bảo đảm lợi ích của toàn xã hội và lợi ích của chính bản thân sinh viên phải được xem là những tiêu chí gốc để đánh giá lối sống từ nhận thức, thái độ đến hành vi ứng xử của sinh viên. Sở dĩ chúng ta lấy “lợi ích” làm căn cứ xuất phát cho việc xác định tiêu chí để đánh giá lối sống là vì lối sống gắn liền với đạo đức, mà lợi ích đúng đắn lại là nguyên tắc của đạo đức. C.Mác và Ph.Ăngghen đã đồng quan điểm với các nhà duy vật Pháp khi các nhà duy vật này cho rằng:

“Nếu như lợi ích đúng đắn là nguyên tắc của toàn bộ đạo đức thì do đó cần ra sức làm cho lợi ích riêng của con người cá biệt phù hợp với lợi ích của toàn thể loài người”

Trong khuôn khổ bài viết này, chúng tôi chỉ muốn đi sâu bàn về những tác động tiêu cực, còn những tác động tích cực coi như đã được mặc định rồi.

Về nhận thức, không ít sinh viên có những biểu hiện lệch lạc trong nhận thức chính trị, có những đánh giá không đúng, thiếu khách quan về tình hình kinh tế-xã hội của đất nước. Không ít người tỏ ra bi quan, chán nản, chỉ toàn thấy tiêu cực; thiếu tin tưởng vào sự thắng lợi của đường lối đổi mới đất nước do Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo.

Nhận thức về cuộc sống: Dưới tác động của kinh tế thị trường, không ít sinh viên có tư tưởng tuyệt đối hóa giá trị vật chất, xem nhẹ hay hạ thấp giá trị tinh thần; tuyệt đối hóa giá trị hiện đại, coi thường giá trị truyền thống - nhất là giá trị đạo đức. Cơ sở lý luận của biểu hiện này là nguyên lý “ở đây và bây giờ” và “chỉ những gì mang tính thực tiễn mới có ý nghĩa” của chủ nghĩa thực dụng. Chính triết lý thực dụng này đã tạo nên tâm lý sống gấp, sống vội vã trong một bộ phận sinh viên.

Trong một số kỳ đại hội và hội nghị gần đây, Đảng ta có cảnh báo tệ sùng bái nước ngoài, coi thường những giá trị văn hoá dân tộc, chạy theo lối sống thực dụng, cá nhân vị kỷ đang gây hại đến thuần phong mỹ tục của dân tộc. Hiện nay, như Nghị quyết Trung ương 9, khóa XI của Đảng đánh giá, dưới tác động tiêu cực của kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế: “Môi trường văn hóa còn tồn tại tình trạng thiếu lành mạnh, ngoại lai, trái với thuần phong mỹ tục; tệ nạn xã hội, tội phạm có chiều hướng gia tăng”, sự xâm nhập của các sản phẩm và dịch vụ độc hại làm suy đồi đạo đức, nhất là trong thanh, thiếu niên, rất đáng lo ngại.

Bên cạnh đại bộ phận sinh viên có lối sống lành mạnh, tính tích cực chính trị-xã hội cao, vẫn còn một bộ phận sinh viên chưa xác định mục tiêu, động cơ học tập đúng đắn, thiếu kiên trì, quyết tâm, chưa chăm chỉ học tập... tinh thần trách nhiệm xã hội còn hạn chế, có những biểu hiện chưa tốt về lối sống, mắc tệ nạn xã hội, vi phạm pháp luật. Theo tác giả bài báo Tăng cường phổ biến, giáo dục pháp luật cho sinh viên (Tạp chí Lý luận chính trị, số 4-2016) thì hiện nay có 27% sinh viên được hỏi cho rằng “sống thử” là một hiện tượng khá phổ biến trong sinh viên; có 32% sinh viên chơi lô, đề, cá độ; 31% rượu chè. Những hiện tượng trên đây đã gây ảnh hưởng xấu đến chất lượng, kết quả học tập của sinh viên, đến mục tiêu đào tạo của nhà trường, đã và đang bào mòn nhân cách, lối sống lành mạnh của họ.

Nhận thức về địa vị xã hội của mình ở không ít sinh viên còn nhiều hạn chế. Họ chưa ý thức được rằng, tương lai của đất nước, tiền đồ của dân tộc phụ thuộc một phần rất lớn vào sinh viên - những trí thức mai sau của đất nước, nguồn nhân lực chất lượng cao bổ sung vào nguồn lực con người - nhân tố quyết định tới sự thành công của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa; lực lượng quan trọng tham gia sâu rộng vào mạng sản xuất và chuỗi giá trị toàn cầu. Tại Đại hội Hội Sinh viên Việt Nam khóa IX (nhiệm kỳ 2013-2018), nguyên Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Sinh Hùng đã khẳng định rằng: thanh niên sinh viên là lực lượng quan trọng, có vai trò và trách nhiệm to lớn trong thực hiện sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế, tạo nền tảng để nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại. Điều này đặt cho sinh viên yêu cầu phải ra sức học tập thật tốt, bắt kịp những bước tiến, trình độ, tri thức của thời đại để gánh vác trọng trách của mình. Trên thực tế không ít sinh viên đã không làm tròn trách nhiệm này của mình trước xã hội.

Trong một báo cáo được công bố tại Hội thảo Công tác bảo đảm an ninh, trật tự trường học và công tác học sinh, sinh viên năm học 2014-2015 do Bộ Giáo dục và Đào tạo tổ chức ngày 5-8-2014 tại Hà Nội, từ năm 2009 đến nay, học sinh, sinh viên liên quan đến trên 8.000 vụ việc pháp luật hình sự, trong đó các hành vi gây rối trật tự công cộng có 935 vụ, tội phạm ma túy có 357 vụ, giết người có 37 vụ, trên 6.000 vụ trộm, cướp tài sản. Theo báo cáo sơ bộ của công an 63 tỉnh, thành phố trên cả nước, từ năm 2010 đến nay, có trên 7.700 học sinh, sinh viên tham gia đánh nhau, bị xử lý kỷ luật.

Về hành vi. Cả lý luận lẫn thực tiễn đều khẳng định rằng, giữa nhận thức và hành vi có mối quan hệ biện chứng với nhau. Nhận thức của con người là nhận thức ở tầng ý thức chứ không phải nhận thức ở

tăng tâm - sinh lý như động vật (chính Ph.Ăngghen đã nói: con chó cũng có nhận thức). Thông thường người có nhận thức đúng sẽ là người có hành vi chứa đựng giá trị đạo đức cao, có lối sống lành mạnh, phù hợp với các chuẩn mực xã hội.

Với nhiều nguyên nhân khác nhau, trong đó có nguyên nhân về mặt nhận thức mà không ít sinh viên có những hành vi vừa vi phạm đạo đức vừa vi phạm pháp luật, thể hiện một lối sống vị kỷ, vị lợi, chạy theo cuộc sống vật chất tầm thường, nhằm thoả mãn nhu cầu vật chất một cách trực tiếp, riêng tư.

3. Kết luận

Có thể nói, cùng với những tác động tích cực, bản thân kinh tế thị trường cũng có tác động tiêu cực đến đời sống xã hội nói chung, đến lối sống của sinh viên nói riêng: từ nhận thức cho đến hành vi sống của họ, đây là một thực tế mà chúng ta đang phải đối mặt. Vấn đề đặt ra là các chủ thể giáo dục phải nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật để tìm cách tháo gỡ, giúp sinh viên hình thành lối sống lành mạnh, vì bản thân và cộng đồng, vì hạnh phúc của bản thân và tiền đồ của dân tộc theo tinh thần của Hội nghị Trung ương 9 khóa XI của Đảng là: Xây dựng và phát huy lối sống "Mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người"; hình thành lối sống có ý thức tự trọng, tự chủ, sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật, bảo vệ môi trường; kết hợp hài hòa tính tích cực cá nhân và tính tích cực xã hội; đề cao trách nhiệm cá nhân đối với bản thân, gia đình và xã hội. Khẳng định, tôn vinh cái đúng, cái tốt đẹp, tích cực, cao thượng; nhân rộng các giá trị cao đẹp, nhân văn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] C.Mác và Ph.Ăngghen, toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, tập 3, tr. 30.
- [2] C.Mác và Ph.Ăngghen, toàn tập, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1994, tập 20, tr. 121.
- [3] C.Mác và Ph.Ăngghen, toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, tập 22, tr. 613-614.
- [4] C.Mác và Ph.Ăngghen, toàn tập, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1993, tập 23, tr. 1056.
- [5] C.Mác và Ph.Ăngghen, toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, tập 2, tr.199-200.
- [6] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 102.
- [7] Đảng Cộng sản Việt Nam (2005), *Văn kiện Đại hội Đảng thời kỳ đổi mới (Đại hội VI, VII, VIII, IX)*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 459.
- [8] Hội Sinh viên Việt Nam, (2013), *Văn kiện Đại hội lần thứ IX*, (nhiệm kỳ 2013-2018,) Hà Nội, tháng 12-2013, tr. 4.
- [9] Doãn Thị Chín (2016), *Tăng cường phổ biến, giáo dục pháp luật cho sinh viên*. Tạp chí Lý luận chính trị, số 4, tr.42.
- [10] Đỗ Thế Tùng (2008), *Đặc điểm, bản chất của kinh tế thị trường*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học, Trung tâm Đào tạo - Bồi dưỡng giảng viên lý luận chính trị, Hà Nội, tr.16.

ABSTRACT

The impact of the market economy on the lifestyle of Vietnamese students today

After defining the concepts of lifestyle and market economy, the author analyzes the impact of the market economy on the lifestyle of Vietnamese students today in terms of awareness and behavior. Although most observations indicate that the market economy is having a negative impact on students' lifestyle, in some ways it is also having a positive impact on their social life in general and on their lifestyle in particular.

Keywords: Lifestyle, market economy, students.